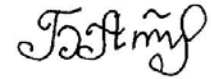

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БУРИЧ ЛЕСЯ АДАМІВНА

УДК 007 : [070.445/.446:ЗМІ](477)(043.5)

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА КОЛУМНІСТИКА:
ТИПОЛОГІЧНІ ТА ФОРМАЛЬНО-ЗМІСТОВІ МОДЕЛІ**

27.00.04 – теорія та історія журналістики

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук із соціальних комунікацій

Запоріжжя – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Львівському національному університеті імені Івана Франка.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент
ЯЦЕНКО Андрій Миколайович,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри мови засобів масової інформації,
заступник декана з наукової і навчальної роботи
факультету журналістики.

Офіційні опоненти: доктор наук із соціальних комунікацій, професор
СНЦАРЧУК Лідія Віталіївна,
Львівська національна наукова бібліотека України
ім. В. Стефаника,
заступник генерального директора з наукової роботи,
директор Науково-дослідного інституту
пресознавства;

кандидат наук із соціальних комунікацій
КОЗИРЯЦЬКА Світлана Анатоліївна,
Запорізький державний медичний університет,
доцент кафедри культурології та українознавства.

Захист відбудеться «30» квітня 2021 р. о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 17.127.05 Класичного приватного університету за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70 б, ауд. 124.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Класичного приватного університету за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70 б, ауд. 114.

Автореферат розісланий «29» березня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

С. В. Белькова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Колумністика як порівняно новий соціокомунікативний феномен в українських засобах масової інформації є соціально зумовленою та злободенною ознакою сьогодення. Її активізація в нашому медіапросторі детермінована кількома чинниками, а саме: звільненням ЗМІ з-під тиску цензури, свободою слова публіциста, прагненням до новизни й нестандартності висловлювань, наслідуванням західної моделі журналістики, медіаконкуренцією, потребою збільшити тираж та підвищити імідж видання, змінами у свідомості читачів і попитом на суб'єктивно забарвлені тексти. На відміну від колонок радянського часу, сучасна колумністика вирізняється суб'єктивізмом, чіткою авторською позицією, особистісно зорієнтованим та експресивно забарвленим стилем. Попри спільні формально-змістові ознаки, авторські колонки в українських масмедіа мають різномірну текстову структуру. З огляду на це виникає потреба окреслити наявні в науковому дискурсі види колонок, а також теоретично осмислити, класифікувати та проаналізувати різні типологічні моделі сучасної української колумністики.

Теоретичну базу дисертації сформували праці, в яких досліджено:

– *проблеми жанрології та місце авторської колонки в контексті журналістських жанрів*: В. Антонова, Т. Бовсунівська, І. Бурлакова, М. Василенко, І. Гаврилюк, В. Галич, О. Голік, Ю. Гордєєв, О. Градюшко, В. Здоровега, Н. Зикун, А. Іващук, В. Івченков, М. Кім, Л. Кройчик, І. Михайлин, Л. Саєнкова, О. Тертичний, А. Черниш, С. Шебеліст та ін.;

– *феномен колумністики, особливості функціонування авторської колонки в українському та зарубіжному медіадискурсі*: С. Абрамова, О. Демидов, О. Деяк-Якобишин, А. Жаворонкова, Л. Звелідовська (О. Ескіна), О. Зоріна, Т. Іванець, О. Комарова, І. Корольов, Л. Лисенко, А. Маєвська, Т. Можаєва, О. Морозова, Ю. Нестеренко, С. Панченко, А. Потсар, В. Самусевич, Н. Саянова (Тумілович), М. Свалова, Т. Снопко, І. Тимченко, Н. Фесянова, Н. Федотова, О. Цвєтаєва, Т. Шпрінгвальд, Л. Шутяк, О. Щєглова, С. Ярцева (Успенська) та ін.;

– *питання суб'єктивності, суб'єктивізму, авторської позиції, авторського «я» та авторської рефлексії*: С. Белькова, Ю. Бумбур, М. Воронова, Л. Дейна, А. Жаворонкова, І. Левчук, Н. Сахарчук, О. Хомчак та ін.;

– *сенсоризми*: К. Гладченко, Т. Семашко, К. Тулюлюк, Т. Яблонська та ін.;

– *діалог, діалогічність і діалогізацію*: Ф. Бацевич, Ж. Гордєєва, К. Ковтун, М. Кузьменко, О. Назаренко, Т. Чонка, О. Чорба, В. Шабуніна та ін.;

– *зміни та тенденції в соціокомунікативному середовищі*: В. Бабенко, А. Бессараб, С. Безчотнікова, О. Богуславський, М. Бутиріна, Н. Габор, І. Дяченко, С. Козиряцька, О. Мітчук, Л. Павлюк, Л. Пономаренко, Н. Поплавська, О. Почапська, Г. Синоруб, Л. Сніцарчук, Л. Супрун, А. Яценко та ін.

Незважаючи на різнобічне осмислення авторських колонок, типологічну парадигму колумністики в сучасному соціокомунікативному дискурсі не вивчено системно. Зокрема, класифікацію авторських колонок за кількома параметрами представлено в зарубіжних книгах «Feature & Column Writing» та Сесільяно-Хосе Б. Круз «Advanced Campus Journalism». Серед українських науковців до типології

колонок частково вдавалися І. Гаврилук, І. Михайлин та О. Цвєтаєва. Втім типологічний аналіз колумністики не був предметом окремого дослідження в українському журналістикознавстві, що зумовило вибір теми дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідної теми кафедри мови засобів масової інформації «Масове комунікування: мова, текст, гіпертекст» (номер державної реєстрації 0112U00325) та кафедри нових медій факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка «Кросмедіа: застосування в сучасній журналістиці та перспективи» (номер державної реєстрації 0119U0023342). Внеском авторки є розробка типологічної парадигми колумністики, характеристика її тематично-змістових і жанрово-стильових ознак.

Мета й завдання дослідження. *Мета дослідження* полягає у визначенні типологічних та формально-змістових моделей авторських колонок у 20 медіаресурсах за 2013–2020 рр.

Для реалізації цієї мети поставлено такі *завдання*:

- систематизувати наукові підходи до вивчення авторської колонки;
- виявити дефініційні (семантичні) розбіжності в трактуванні понять «колумністика», «колонка», «авторська колонка», «колумніст» та запропонувати власну інтерпретацію цих термінів;
- змоделювати та класифікувати колумністику в українському медіадискурсі;
- виокремити та порівняти типологічні моделі авторських колонок у сучасних ЗМІ (на прикладі «Тижня.іа» й «Української правди»);
- з'ясувати формально-змістові доміанти колумністики Юрія Макарова, Любомира Гузара, Ганни Маляр і Майкла Щура;
- розглянути різні рівні та засоби експлікації авторського суб'єктивізму в колумністських текстах і подати авторське розуміння термінів «суб'єктивність» та «вербалізатори суб'єктивізму»;
- окреслити засоби та прийоми діалогізації авторської колонки;
- осмислити специфіку функціонування української колумністики в контексті суспільно-політичних змін у державі: Євромайдану, Революції Гідності, російсько-української війни, пандемії COVID-19 та освітніх і медичних реформ.

Об'єкт дослідження – сучасна українська колумністика у 20 медіаресурсах локального та національного значення різнотематичного спрямування.

Предмет дослідження – типологічні та формально-змістові моделі сучасної української колумністики у 20 медіаресурсах локального й національного значення різнотематичного спрямування.

Хронологічні межі дослідження – 2013–2020 рр., що охоплюють період актуалізації воєнно-політичної, медіакритичної, культурологічної та медичної колумністики, яка є адекватом важливих суспільно-політичних трансформацій у країні, а саме: Євромайдану, Революції Гідності, російсько-української війни, світової пандемії COVID-19, реформування освітньої та медичної галузей. Саме в цей час загострюється попит на авторитетні та незалежні від редакційної політики погляди колумністів. Отже, часові межі мотивовано потребою осмислити

українську колумністику в контексті сьогоденних реалій та вказати на її відповідність загальному стану й тенденціям розвитку сучасного медіадискурсу.

Емпірична база дослідження охоплює первинні та вторинні джерела (разом 20 медійних ресурсів). Первинні джерела – це ті, що становлять осердя дисертації, зокрема «Українська правда» та «Тиждень» («Тиждень.ua»). Ці популярні якісні видання застосовано для докладного аналізу колумністики. Вторинні джерела – це різні ЗМІ (газети, журнали, інтернет, телебачення та радіо), які мають авторську колонку, а саме: вебпортал «Буквоїд», херсонська газета «Вгору», часопис «Всесвіт», «Газета по-українськи» («Gazeta.ua»), видання «Главред», коломийський медіаресурс «Глузд», сайт «Громада Приірпіння», вебпортал «Дивись.інфо», часопис «Журнал Житомира», сайт «Католицький оглядач», телерадіокомпанія «Магнолія-ТВ», видання «Медіа Дрогобиччини» («DrogMedia»), газета «Одеські вісті», рівненська радіостанція «Радіо Трек», телерадіокомпанія «Deutsche Welle», вебпортал «Historians», газета «UArgument» та чернівецький портал «Weche».

Методи дослідження. У дисертації на різних етапах застосовано комплекс наукових методів, зокрема: *методи аналізу, синтезу та узагальнення* – для опрацювання теоретичної й емпіричної бази дослідження (розділи 1, 2, 3); *дефініційний аналіз* – для з'ясування семантики ключових термінів колумністики (підрозділ 1.2), інтерпретації понять «вербалізатори суб'єктивізму» та «суб'єктивність» (підрозділ 2.3); *контент-аналіз з допоміжним застосуванням статистичного методу* – для вивчення змісту, форми і структури колонок, систематизації отриманих під час кількісного контент-аналізу статистичних даних та графічної візуалізації результатів дослідження за допомогою таблиць і рисунків (розділи 1, 2, 3); *метод моделювання* – для схематичного відображення жанрових, стильових, тематично-змістових і структурно-композиційних моделей колумністики (розділи 1, 2); *типологічний метод* – для виокремлення та класифікації авторських колонок (підрозділ 1.6, розділ 2); *описово-аналітичний з елементами функційного аналізу* – для розгляду критеріїв ідентифікації та особливостей функціонування авторської колонки в українських ЗМК (розділ 1), окреслення потенціалу суб'єктивних і комунікативних конструкцій у колумністському тексті (розділ 3); *компаративний метод* – для зіставної характеристики різнотипних авторських колонок (підрозділ 1.6), порівняння колумністики «Тижня» та «Української правди» (розділ 2), виявлення спільних і відмінних атрибутів колумністики Любомира Гузара, Юрія Макарова, Ганни Маляр і Майкла Щура (розділ 3).

Наукова новизна одержаних результатів детермінована універсальним підходом до вивчення типологічної парадигми колумністики, новим баченням явища суб'єктивізму в авторській колонці. Основні положення та результати дослідження, що мають елементи новизни, полягають у такому:

вперше:

– запропоновано розглядати колумністику як новітню наукову парадигму, соціокомунікативну платформу для репрезентації різнотипних авторських колонок і самостійну навчальну дисципліну, на відміну від усталеного лексикографічного трактування колумністики як «сукупності текстів колумніста»;

– змодельовано, класифіковано та проаналізовано сучасну українську колумністику за каналом поширення, форматом подання, обсягом, мовою викладу, стилем, жанровою формою, кількістю порушуваних тем, тематичною домінантою, першістю оприлюднення, візуалізацією й авторством;

– обґрунтовано, що авторська колонка не завжди вписується в традиційну систему журналістики, адже інтегрує жанрово-стильові ознаки інших дискурсів: науки (рецензія, доповідь), ділової сфери (автобіографія, звіт), літератури (казка, вірш), літературно-критичної прози (апологія), церковної риторики (проповідь) та публічного мовлення (лекція, промова й привітання);

– виявлено та проаналізовано такі формально-змістові домінанти колумністики Любомира Гузара, Ганни Маляр, Майкла Щура та Юрія Макарова, як-от: синкретична жанрово-стильова форма, гнучка композиція, різний обсяг, суб'єктивність, діалогізація, образність, афористичність, експресивність, деталізація, полемічна тональність, відвертість, аргументованість, інтертекстуальні й автобіографічно-мемуарні вкраплення;

– визначено поняття «вербалізатори суб'єктивізму» як закодоване в мовну структуру колонки експліцитне вираження авторського світобачення й світовідчуття, лінгвальних та естетичних смаків, персональних думок, суджень і оцінного ставлення до предмета висловлювання;

удосконалено:

– дефініцію поняття «авторська колонка», враховуючи її варіативні жанрово-стильові форми, спосіб функціонування та сферу актуалізації, адже колонка є не тільки прерогативою друкованих ЗМІ (як здебільшого фіксують словники), а й атрибутом теле-, радіожурналістики та інтернет-видань;

– критерії ідентифікації авторської колонки в українському медіапросторі, позаяк колонки в друкованих і мережевих виданнях, попри сталі індикатори, часто різняться обсягом, форматом подання чи способом функціонування;

– типологічну парадигму української колумністики, розроблену на основі 20 різнотипних медіаресурсів – регіональних і всеукраїнських, загальнотематичних і нішевих, популярних і маловідомих;

набули подальшого розвитку:

– формально-змістовий напрям осмислення колумністики в сучасному соціокомунікативному дискурсі, а саме: тематично-змістові, жанрово-стильові, структурно-композиційні та мовні особливості авторських колонок;

– категорія «суб'єктивності» на кількох рівнях колумністського тексту: змістовому (монофонічна позиція колумніста), лексико-фразеологічному (метафори, епітети, перифрази, афоризми, фразеологізми, сленг), синтаксичному (парцеляція, інверсія, вставні та вставлені конструкції), стилістичному (анафора, епіфора, градація, антитеза, ампліфікація), морфологічному (особові дієслова й займенник «я»), словотвірному (демінутиви) та графічному (шрифти й символи);

– сенсоризми як репрезентанти авторської світомоделі в колумністському тексті, зокрема визначено домінантний тип перцепції Любомира Гузара, Юрія Макарова, Ганни Маляр та Майкла Щура;

– прийоми діалогізації персоналізованих текстів, а саме: апеляції, ідентифікації, спонукання, акцентування, внутрішньої діалогізації та інтертекстуальності в авторських колонках.

Практичне значення одержаних результатів полягає у визначенні формально-змістових особливостей авторських колонок. Одержані результати можна використати:

– у науково-дослідній діяльності – під час написання статей і доповідей науковцями (журналістикознавцями, філологами). Проведені наукові розвідки можуть увійти до монографії «Українська колумністика 20-х років ХХІ століття» та стати ґрунтом для подальшого вивчення феномену колумністики. Головні наукові положення й висновки дисертації застосовано в історико-пресознавчих і бібліографічних дослідженнях новітнього періоду історії української преси та журналістики, здійснюваних Науково-дослідним інститутом пресознавства ЛННБ України імені В. Стефаника (довідка про впровадження № 263а від 03.11.2020);

– у практичній діяльності – окремі положення та висновки дисертації можуть бути цінними для колумністів як рекомендації щодо написання колонок;

– у навчальному процесі – для розробки та проведення лекційних курсів, спецкурсів, а також для укладання навчально-методичних посібників «Авторська журналістика», «Інтернет-колумністика», «Персоналізована публіцистика», «Мова мережевих ЗМК» тощо. Отримані практичні та теоретичні результати використано у Львівському національному університеті під час проведення занять із журналістської майстерності та семінарів для студентів спеціальності 061 «Журналістика» (довідка № 126/ж від 16.09.2020).

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки й рекомендації, які винесені на захист, одержано авторкою особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дослідження апробовано на таких міжнародних, всеукраїнських, регіональних і локальних звітних науково-практичних конференціях та семінарах: ІХ Всеукраїнському соціолінгвістичному семінарі (м. Львів, 2012 р.); Міжнародній науково-практичній конференції з нагоди 200-річчя першої в Східній Україні газети «Харьковский еженедельник» (м. Харків, 2012 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна новинна журналістика: тенденції розвитку, форми подання, суспільний резонанс» (м. Львів, 2012 р.); Х Всеукраїнському соціолінгвістичному семінарі (м. Львів, 2013 р.); VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Спецпроект: аналіз наукових досліджень» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.); II Міжнародній інтернет-конференції «Медіакартини світу: структура, семіотика, канали трансляції» (м. Бердянськ, 2013 р.); Всеукраїнській журналістикознавчій конференції «Громадянське суспільство і ЗМК: пошуки партнерства» (м. Львів, 2013 р.); Міжнародній конференції «Прогностическая функция науки как основа стратегического планирования» (м. Донецьк, 2014 р.); Scientific and Professional Conference «Ways of development in modern humanities and social science» (м. Будапешт, 2014 р.); Міжнародній конференції «Формування обивательського мислення: значення науки» (м. Київ, 2014 р.); Міжнародній конференції «II Літні наукові читання» (м. Київ, 2014 р.);

Міжнародній заочній конференції «Плюрализм и взаимотерпимость как условия эффективного научного поиска» (м. Донецьк, 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Стандарти журналістики та професійної освіти в період суспільних трансформацій (до 60-річчя факультету журналістики Львівського університету)» (м. Львів, 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Модель сучасної журналістської освіти в Україні: інноваційні практики, міжнародний досвід, перспективи розвитку» (м. Львів, 2017 р.); IV Міжнародній конференції «Розвиток науки у вік інформаційних технологій» (м. Київ, 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Засоби масової інформації в умовах інформаційно-психологічної і військової агресії Російської Федерації проти України» (м. Львів); звітних науково-практичних конференціях викладачів факультету журналістики Львівського національного університету імені Івана Франка (2012–2020 рр.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 20 наукових праць, з них: 7 – статті в наукових фахових виданнях України, 2 – статті в зарубіжних фахових виданнях, 11 – матеріали конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (452 найменування) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 360 сторінок, з них основного тексту – 215 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми; розкрито зв'язок роботи з науковими програмами; зазначено мету, завдання, об'єкт і предмет, хронологічні межі, емпіричну базу й методи дослідження; сформульовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; вказано особистий внесок здобувачки й наведено дані про апробацію результатів дослідження.

У **першому розділі** – «*Теоретичні засади колумністики в сучасному медіапросторі*» – відображено стан наукового опрацювання феномену колумністики в розвідках українських і зарубіжних дослідників; виявлено контраверсійні та маловивчені аспекти окресленої проблеми; розглянуто наявні типології колонок і на основі теоретико-емпіричної бази подано типологічну парадигму сучасної української колумністики.

У **підрозділі 1.1** «*Методологічні підходи до вивчення авторської колонки*» зосереджено увагу на соціокомунікативних і міждисциплінарних напрямках дослідження колумністики. Зазначено, що науковці розглядають авторську колонку з різних позицій: журналістскознавчої, історіографічної, лінгвістичної (семантичної й мовностилістичної), літературознавчої, педагогічної та соціокультурної. На підставі систематизованого методологічного інструментарію окреслено не вивчені до сьогодні потенції колумністського тексту. Зауважено, що більшість науковців (зокрема, Л. Звелідовська, Л. Кройчик, О. Панова, Л. Саєнкова, Н. Саянова, С. Шебеліст) орієнтуються на жанровий підхід і зараховують колонку до аналітичної, художньо-публіцистичної чи інформаційної групи жанрів, а дехто з дослідників (наприклад, В. Галич, І. Гаврилюк, І. Михайлин) вважає її синкретичним або дифузійним жанром журналістики.

У підрозділі 1.2 «Дефініційний аналіз ключових понять колумністики» розкрито семантику термінів «колонка», «авторська колонка», «колумністика» та «колумніст». Наголошено, що раніше колонку трактували як друкарський елемент, як спосіб оформлення матеріалу на газетній шпальті, а згодом – як рубрику, жанр чи форму журналістики. Встановлено, що різнотлумачення колонки частково зумовлені сферою її актуалізації, адже науковці та лексикографи зазвичай означають колонку як жанр друкованої преси (І. Михайлин), рідше – як атрибут теле- і радіожурналістики (Третій вебстерський новий міжнародний словник) чи як феномен мережевих ЗМК (Н. Саянова). Серед смислових алогізмів зауважено й абсолютне ототожнення понять «колонка» та «колумністика», які корелюють між собою, як «журналістика» й «журналістський текст». Враховуючи інтерпретаційні контрверзи, запропоновано більш універсальну дефініцію, згідно з якою колумністика охоплює різні сфери актуалізації (офлайнові та онлайнві видання) та позначає не тільки сукупність авторських колонок, а є платформою для репрезентації багатогранних, синкретичних і суб'єктивно забарвлених текстів; новітньою соціокомунікативною парадигмою; самостійною навчальною дисципліною, в межах якої доцільно вивчати авторські колонки, образ, стиль і позицію колумністів, суб'єктивні стратегії колумністських текстів, комунікативні тактики та прийоми.

У підрозділі 1.3 «Критерії ідентифікації авторської колонки в українському медіапросторі» охарактеризовано такі зовнішні та внутрішні індикатори розпізнавання колонки в друкованих виданнях: назва рубрики («Колонка», «Погляд», «Колумністи»), постійне місце розташування на газетній шпальті, порівняно сталий обсяг, регулярність виходу, портрет автора, індивідуальний стиль, суб'єктивний нестандартний погляд і чітка монофонічна позиція колумніста щодо актуалізованих полемічних питань. У мережевих ЗМК авторську колонку можна ідентифікувати за назвою рубрики, портретом колумніста, суб'єктивним персоналізованим контентом та оригінальною манерою викладу.

У підрозділі 1.4 «Роль колумніста в українських ЗМК» акцентовано на затребуваності, популярності та важливості колумністики, оскільки в сучасному медіаконкурентному, інформаційно перенасиченому середовищі читач не спроможний засвоїти й опрацювати колосальний обсяг інформації. З огляду на брак часу, енергії та уваги для її осмислення, виникає потреба в авторитетних міркуваннях автора-колумніста, у так званій «журналістиці думок». Зазначено, що імідж колумніста не лише формує імідж видання, а й істотно впливає на імідж того середовища, в якому автор проживає та про яке пише у своїй колонці. Зауважено, що колумністика часто переходить у книжковий формат, адже деякі літератори – А. Бондар, В. Жежера, Ю. Макаров, М. Рябчук, В. Портников – на основі вибраних авторських колонок укладають збірки. Окреслено головні функції та завдання колумністів у соціокомунікативному дискурсі, а саме: репрезентативна функція – маніфестація авторської позиції; оцінна функція – експлікація експресивно-оцінних суджень щодо відображених фактів; лінгвокреативна функція – реалізація творчого, евристичного потенціалу й здібностей автора; інтерактивна функція – налагодження взаємодії із читачами; комунікативно-прагматична функція –

урахування комунікативних очікувань читачів і вплив на їхню поведінку за допомогою мовних засобів. До того ж за комунікативно-функціональним призначенням у тексті колумніст найчастіше виконує роль інтерпретатора, критика та коментатора.

У підрозділі 1.5 «Загальна класифікація української колумністики» розглянуто різновиди колонок у розвідках українських і зарубіжних науковців. Зазначено, що наявні класифікації переважно ґрунтуються на одному-двох критеріях, оскільки О. Цветаєва типізує колонки за формою подачі та тематикою, Сесільяно-Хосе Б. Круз – за змістом і метою висловлювання, І. Михайлин поділяє колонки В. Портникова на портрети та подорожі, а Л. Звелідовська наводить характерну для іспанської теорії жанрів класифікацію шпальт: авторська і тематична. Найширші типології колонок відображено у книгах «Feature and Column Writing» та «Advanced Campus Journalism», утім вони мають хаотичну структуру і не відповідають єдиному, уніфікованому принципу подачі інформації.

На основі 20 медіаресурсів розроблено типологічну парадигму сучасної української колумністики за такими критеріями: каналом поширення, форматом подання, обсягом, мовою викладу, стилем, жанровою формою, тематичною домінантою та кількістю порушуваних тем, першістю оприлюднення, авторством, кількістю авторів і мультимедійними елементами. Колумністика сьогодні актуалізується в традиційних і мережевих ЗМІ, часто має змішаний, креолізований формат, комбінуючи вербальну інформацію з візуальною чи мультимедійною. З огляду на поєднання кількох знакових систем в одному тексті, мультимедійність стає провідною рисою інтернет-колумністики. Зафіксовано різні маркери візуалізації колумністських текстів із явною перевагою авторських і тематичних світлин. Окрім портрета автора як базового візуального індикатора, колумністи часто використовують інфографіку, карти, скріншоти, аудіо чи відео.

За допомогою контент-аналізу встановлено, що обсяг авторських колонок – гнучкий, еластичний, адже коливається від 20 до 8000 слів. Найбільш поширеними є мідіколонки (500–1000 лексем). Нечисленна кількість вербальних одиниць характерна для відеоклонок із супровідною текстовою інформацією.

Засвідчено, що актуалізовані в рубриці «Колонка» матеріали не завжди написані спеціально для конкретного видання, хоча колонки-оригінали істотно превалюють у медіаресурсах, а колонки-передруки становлять орієнтовно четвертину української колумністики. Крім того, зафіксовані в ЗМІ колонки здебільшого одноосібні, лише деякі вебпортали оприлюднюють колективні колонки у співавторстві кількох колумністів або подають спільні редакційні проекти під рубрикою «Колонка» (наприклад, інтернет-сайт «Дивись.інфо»).

Зазначено, що колумністика акумулюється в публіцистичному дискурсі, охоплюючи елементи розмовного, наукового, художнього та конфесійного стилів. Серед опрацьованої джерельної бази найбільш репрезентовані публіцистичні колонки художнього й аналітичного спрямування, викладені переважно українською, часто російською та зрідка англійською мовами в максимально довільній, синкретичній жанровій формі.

Констатовано, що тематика колумністики варіює не лише авторськими інтенціями, уподобаннями, суспільними змінами в країні, а й спрямуванням медіаресурсу, позаяк колумністи спеціалізованих видань орієнтуються на нішеву аудиторію, а загальнотематичних – на гетерогенного реципієнта.

У **другому розділі** – *«Типологічна парадигма сучасної української колумністики (за колонками видань “Український тиждень” та “Українська правда”)*» – окреслено й зіставлено різнотипні моделі авторських колонок у наведених медіа; сфокусовано увагу на жанровій і тематичній класифікації колумністики.

У *підрозділі 2.1 «Типізація колумністських текстів за обсягом, візуалізацією контенту, періоджерелом публікації, мовою та стилем викладу»* змодельовано, класифіковано й проаналізовано авторські колонки за наведеними критеріями. Наголошено, що обсяг колумністських текстів у друкованій версії тижневика регламентований і відповідає одній шпальті (500–900 слів), а в електронній – варіює від 177 до 2712 лексем. Гнучкий обсяг колонок також характерний для «Української правди» (від 200 до 3220 слів).

З'ясовано, що українськомовні колонки превалюють у двох медіаресурсах, утім в «Українській правді» майже третина колумністики представлена російською мовою, а на сайті «Тиждень.ua» виявлено лише одну російськомовну колонку, перепубліковану з російського порталу «Snob.ru». Найбільше передруків зафіксовано в «Історичній правді», а на сайті тижневика їх кількість є незначною.

Встановлено, що візуалізація контенту більше притаманна колонкам «Української правди», аніж «Тижня», проте автори обох видань неодноразово залучають у текст різні ілюстрації, інфографічні матеріали, скріншоти та відео.

Вказано на домінування колонок публіцистичного або змішаного стилю. З огляду на тенденцію до стильового синкретизму, колумністи часто комбінують атрибути художнього, розмовного, наукового, а інколи конфесійного й офіційно-ділового стилів, утворюючи симбіозну стильову модифікацію (науково-публіцистичну, конфесійно-розмовну тощо).

У *підрозділі 2.2 «Жанрові модифікації авторських колонок у часописі “Український тиждень”*» виявлено та проаналізовано такі варіативні жанрові моделі журнальної колумністики: колонка-есе, колонка-коментар, колонка-стаття, колонка-огляд, колонка-рецензія, колонка-репортаж, колонка-кореспонденція, колонка-інтерв'ю, колонка-фейлетон, колонка-мемуари, колонка-нотатки, колонка-версія, колонка-лист, колонка-казка, колонка-портрет та колонка-нарис. Зауважено, що колумністи тижневика здебільшого тяжіють до художньо-публіцистичного методу осмислення медіареальності й конструювання текстів у відповідній жанрово-стильовій манері. Наголошено, що жанрова форма колонки варіює за зовнішніми детермінантами (тенденціями до постмодерного інструментарію, медіаконвергенції, стильового синкретизму й жанрової дифузії) та внутрішніми (авторськими інтенціями, уподобаннями й стилем написання).

У *підрозділі 2.3 «Жанрові моделі колумністики інтернет-видання “Українська правда”*» окреслено модифіковані, контаміновані моделі авторських колонок, зокрема такі: колонка-есе, колонка-коментар, колонка-стаття, колонка-огляд,

колонка-рецензія, колонка-репортаж, колонка-кореспонденція, колонка-мемуари, колонка-нотатки, колонка-політичний портрет, колонка-версія, колонка-лист, колонка-казка, колонка-звіт, колонка-відгук, колонка-сповідь, колонка-життєва історія, колонка-щоденник, колонка-спогад, колонка-некролог, колонка-вірш, колонка-привітання, колонка-апологія, колонка-лекція, колонка-порада та колонка-проповідь. З'ясовано, що колумністи «Української правди» часто орієнтуються на мемуарно-біографічні та епістолярно-публіцистичні жанри (різні форми листів) та послуговуються риторичними способами експлікації реальності, що породжує симбіоз колонки з апелятивно-комунікативними текстами.

У підрозділі 2.4 «Тематична класифікація колумністики у виданнях “Українська правда” та “Український тиждень”» подано різнотематичні моделі колонок. Засвідчено, що колумністика видань «Український тиждень» та «Українська правда» відображає сучасні українські реалії, адже різнобічно висвітлює події автобіографічного та соціального значення. Акцентовано на політематичній структурі журнальної колумністики, позаяк автори «Тижня» будь-яку тему розглядають різноаспектно, натомість колумністи «Української правди» здебільшого продукують монотематичні колонки, актуалізуючи проблеми у вузькій площині. Вказано на головні детермінанти політематичних колонок: поєднання кількох тем асоціативним методом; генерація іншотематичних ліній на основі авторських рефлексій; відображення будь-яких реалій сьогодення у суспільно-політичному контексті; належність однієї проблеми до різних тематичних аспектів. Виявлено понад 20 тематичних видів авторських колонок і проаналізовано їхній контент. Зауважено, що в колумністиці «Тижня» домінують політичні (воєнні, майданні, революційні), культурологічні, мовні та медіакритичні матеріали, а в інтернет-виданні «Українська правда» – політичні, історичні, економічні, культурологічні та медичні колонки.

У третьому розділі – «Формально-змістові моделі авторських колонок» – окреслено жанрові, тематично-змістові та мовностильові домінанти колумністики Юрія Макарова, Любомира Гузара, Ганни Маляр і Майкла Щура.

У підрозділі 3.1 «Тематично-змістові акценти колумністських текстів» охарактеризовано проблемно-змістове наповнення авторських колонок. На підставі контент-аналізу з'ясовано, що в колумністиці Ганни Маляр широко актуалізовані правові теми (65 %), колонки Майкла Щура здебільшого тяжіють до військово-побутового спрямування, а колумністика Любомира Гузара переважно сконцентрована на релігійних і суспільно-моральних проблемах, адже Архієпископ висвітлює соціальні проблеми в релігійному аспекті та аналізує релігійні, моральні питання в соціальній площині. Натомість у колонках Юрія Макарова домінує політична тематика (32 %). Навіть у текстах іншого спрямування автор охоплює політичні ракурси, рефлексує над окресленими проблемами і за допомогою інтертексту здійснює екскурс у політику.

У підрозділі 3.2 «Жанрово-стильові, композиційні та мовні домінанти колумністики Любомира Гузара, Юрія Макарова, Ганни Маляр і Майкла Щура» виявлено та проаналізовано такі формально-змістові моделі авторських колонок: синкретична форма, гнучка композиція, різний обсяг, полемічна тональність, суб'єктивність, діалогізація, аргументованість, деталізація, інтертекстуальні

елементи, автобіографічно-мемуарні вкраплення, образність, афористичність, експресивність і відвертий, довірливий тон оповіді.

Встановлено, що синкретична форма колумністики зумовлена панівними постмодерними тенденціями, довільною комбінацією та злиттям гетерогенних компонентів тексту, поєднанням різних жанрово-стильових ознак і синтезом амбівалентних родів та напрямів. Також вона залежить від індивідуально-психологічних особливостей автора, його інтенцій, уподобань і професійних навичок, оскільки релігійний діяч Любомир Гузар використовував близький для церковної риторики жанр і стиль; письменник, документаліст та публіцист Юрій Макаров komponував літературні прийоми з публіцистичними й науковими методами; юристка Ганна Маляр додавала публіцистичним колонкам офіційно-ділових атрибутів; телеведучий і шоумен Майкл Щур практикував розмовну манеру оповіді. За жанрово-стильовою структурою колумністика Юрія Макарова більше наближена до есе та публіцистичного роздуму, часто містить ознаки коментарю, огляду, проблемної статті, нарису, літературного та політичного портрета; авторські колонки Любомира Гузара формально тяжіють до жанру публіцистичного роздуму й церковної проповіді; колумністські матеріали Ганни Маляр найчастіше вбирають ознаки аналітичного коментарю, статті, розслідування, проблемного есе та поради, а колумністика Майкла Щура сконструйована переважно у формі онлайн-щоденника чи розповіді.

Зауважено, що композиція колонок Юрія Макарова та Любомира Гузара здебільшого є гнучкою, асоціативною, адже створена на основі спогадів, асоціацій, інтертекстем, авторських рефлексій і міркувань, колумністика Ганни Маляр відзначається аналітико-синтетичним принципом організації тесту, а колонки Майкла Щура тяжіють до розповідного типу композиції. Усі автори вдаються до спогадів, інтертекстем і аргументів, дотичних до своєї професії.

Встановлено різний обсяг колумністики із суттєвою перевагою мідіколонок, адже з 327 авторських шпальт Юрія Макарова мідіколонки становлять понад 95 %, з 63 текстів Любомира Гузара – 60 %, з 55 матеріалів Ганни Маляр – 64 % та із 7 персоналізованих текстів Майкла Щура – 43 %. Друге місце в колумністиці авторів посідають мініколонки, а третє – максіколонки.

З'ясовано, що тексти колумністів здебільшого є полемічними за тональністю, оскільки висвітлюють спірні питання, актуалізують суперечливі погляди авторів та залучають читачів до дискусії. Окрім полемічності, нарративам Майкла Щура притаманна розповідна (гумористична) інтонація, колонкам Юрія Макарова – іронічне забарвлення, публікаціям Ганни Маляр – критична тональність, а матеріалам Любомира Гузара – доброзичливий тон оповіді.

У підрозділі 3.3 «Засоби експлікації авторського суб'єктивізму» розглянуто суб'єктивність на різних рівнях колумністського тексту: морфологічному, синтаксичному, лексико-фразеологічному, стилістичному, словотвірному, графічному та змістовому. Зазначено, що авторську суб'єктивність відображають такі текстові компоненти: персоналізований добір фактологічної та вербальної інформації, однозначність позиції, використання емотивно-оцінної лексики, експресивних синтаксичних конструкцій і морфологічних індикаторів суб'єктності. Виявлено, що для колумністики Юрія Макарова та Майкла Щура характерний

високий рівень суб'єктивності, Любомира Гузара – середній, а Ганни Маляр – низький рівень експлікації авторського «я».

У підрозділі 3.4 «Сенсоризми як репрезентанти авторської світомоделі» розглянуто сенсоризми в авторських колонках та на основі кількісного контент-аналізу визначено домінуючий тип перцепції колумністів. Вказано на залежність чуттєвої перцепції від індивідуально-психологічних, когнітивно-пізнавальних особливостей автора та тематично-змістового наповнення колонки. Виявлено, що Любомир Гузар і Юрій Макаров тяжіють до візуального типу перцепції, Ганна Маляр у кримінальних текстах надає перевагу тактильній лексиці, Майкл Щур у своїх наративах про військову підготовку мобілізованих найчастіше послуговується звуковими лексемами, а в розповідях про солдатське меню використовує різну смакову лексику. Сенсоризми репрезентують авторську картину світу, передають відчуття, враження й асоціації колумністів, а в певному контексті додають колонкам виразного суб'єктивного забарвлення.

У підрозділі 3.5 «Діалогізація авторської колонки як модель взаємодії із читачами» окреслено комунікативно-функціональний потенціал діалогічних засобів (апелятивних, імперативних, питальних і спонукальних конструкцій) та прийомів (ідентифікації, внутрішньої діалогізації, апеляції, інтертекстуальності й акцентування), які слугують дієвим способом взаємодії автора з аудиторією, потужним активізатором читацької уваги. Зазначено, що монологічна за формою авторська колонка має комунікативне спрямування, адже зорієнтована на інтеракцію із читачем. Завдяки комунікативним засобам колумністи навіть у дистанційному форматі моделюють діалог із читачами, реалізують комунікативні інтенції та позиціонують себе як толерантних партнерів у текстовій комунікації.

ВИСНОВКИ

У дисертації досліджено типологічну парадигму української колумністики за 2013–2020 рр., зокрема з'ясовано проблемно-тематичні, жанрово-стильові й мовні особливості авторських колонок. Реалізація мети та виконання поставлених завдань надали змогу дійти таких висновків.

1. Авторську колонку розглядають у різнопланових наукових парадигмах: історіографічній, лінгвістичній, журналістикознавчій/соціокомунікативній, літературознавчій, соціокультурній і педагогічній. Історіографічний метод передбачає вивчення історії виникнення колумністики (С. Ярцева). Журналістикознавчий підхід спрямований на розгляд жанрової належності колонки та її модифікованих форм (І. Гаврилюк, В. Галич, В. Івченко, Л. Кройчик, І. Михайлин, С. Шебеліст). Семантичний аналіз базується на дефініційному осмисленні основних понять колумністики (С. Абрамова, І. Михайлин). Літературознавчі прийоми зорієнтовані на вивчення художньої специфіки колонок (М. Свалова). Формально-змістовий аналіз сконцентрований на тематично-змістових і мовностильових особливостях колумністського тексту (О. Цапок). Типологічний метод описує класифікаційні параметри авторських колонок (О. Цветаєва). Педагогічний підхід передбачає аналіз авторської колонки як навчального матеріалу (М. Свалова, Ю. Тимофеева). Соціокультурний підхід

окреслює специфіку функціонування колумністики в певному соціокультурному середовищі (Л. Лисенко). Дисертація ґрунтується на загальнонаукових і спеціальних методах соціокомунікативного та міждисциплінарного спрямування.

2. Поліваріантні дефініції колонки зумовлені насамперед її жанровою ідентифікацією. Науковці переважно трактують авторську колонку як художньо-публіцистичний, аналітичний чи синкретичний журналістський жанр, а інколи зараховують її до інформаційної групи текстів. Також її інтерпретують як складову персонального журналізму, зразок «нового журналізму», жанровий різновид есе, коментарю, рецензії чи, навпаки, зараховують рецензію до різновиду колумністики. Деякі науковці ототожнюють її з рубрикою чи з формою персоналізованої журналістики. Різотлумачення також зумовлені сферою актуалізації колонки, яку лексикографи переважно характеризують як жанр друкованої преси, рідше – як атрибут теле- і радіожурналістики та феномен конвергентних ЗМІ. До семантичних алогізмів можна зарахувати й абсолютне ототожнення понять «колонка» та «колумністика». Обґрунтовано, що поняття «колонка» й «авторська колонка» є синонімічними. Запропоновано визначення: *колонка (авторська колонка)* – спеціально закріплена за одним чи кількома авторами рубрика, що містить синкретичні, суб'єктивно забарвлені та варіативні типи текстів із хаотичною та впорядкованою композицією, вузьким і широким тематичним діапазоном, особисто значущою та суспільно актуальною проблематикою, гнучким і регламентованим обсягом, регулярністю виходу та різною частотою представлення в інтернет-ресурсах, перманентним і змінним місцем актуалізації в ЗМІ, самобутньою та звичайною манерою викладу, суб'єктивізацією й діалогізацією контенту, полемічною тональністю та нестандартним поглядом колумніста; *колумніст* – автор, який персонально або почергово з іншими авторами веде спеціальну рубрику (АК) у різних ЗМК і вирізняється серед загалу принциповою світоглядною позицією, нестандартним поглядом на злободенні події чи банальні речі, суб'єктивною оцінкою та індивідуальним стилем подання матеріалу; *колумністика* – персоналізована форма об'єктивації суб'єктивного контенту, спосіб репрезентації авторської позиції та платформа для актуалізації модифікованих жанрово-стильових моделей колонки; новітня наукова парадигма та самостійна навчальна дисципліна, у межах якої можна опановувати формально-змістові особливості різних колумністських текстів.

3. З огляду на наявність у медіадискурсі різнотипних колонок, сучасну українську колумністику змодельовано та класифіковано за такими параметрами: *каналом поширення* (газетна й журнальна колумністика, інтернет-колумністика, телеколумністика, радіоколумністика); *форматом подання* (текстова колумністика, аудіоколумністика, відеоколумністика та креолізована колумністика); *тематичним спрямуванням* (політична (майданна, революційна, воєнна), медіакритична, соціальна, лінгвістична, економічна, культурологічна (літературна, освітня, мистецька), історична, правова, спортивна, подорожня, медична, релігійна, філософська, міфологічна, побутова, екологічна, гастрономічна, архітектурна, археологічна, урбаністична, аксіологічна); *кількістю порушуваних тем* (монотематична й політематична); *жанровою формою* (колонка-огляд, колонка-

коментар, колонка-стаття, колонка-рецензія, колонка-репортаж, колонка-аналітичний звіт, колонка-роздум, колонка-есеї, колонка-фейлетон, колонка-портрет, колонка-нарис, колонка-щоденник, колонка-мемуари, колонка-спогади, колонка-нотатки, колонка-автобіографія, колонка-життєві історії, колонка-сповідь, колонка-некролог, колонка-кореспонденція, колонка-інтерв'ю, колонка-звіт, колонка-версія, колонка-передбачення, колонка-лист (колонка-звернення, колонка-відповідь), колонка-привітання, колонка-апологія, колонка-спростування, колонка-порада, колонка-бесіда, колонка-розповідь, колонка-казка, колонка-вірш); *стилем написання* (публіцистична, художня, розмовна, ділова, наукова, конфесійна, епістолярна або колонки змішаного стилю); *обсягом* (мініколонка, мідіколонка, максіколонка); *мовою викладу* (українськомовні, російськомовні та англійськомовні колонки); *першістю відтворення* (колонка-оригінал, колонка-передрук); *авторством* (авторська (журналістська чи експертна), редакторська й редакційна); *кількістю авторів* (одноосібна та колективна). З'ясовано, що колумністика як різноматична, різножанрова й різностильова форма репрезентації авторської позиції найчастіше функціонує в друкованих та онлайн-виданнях ЗМІ, у текстовому й мультимедійному форматі. У 20 проаналізованих медіаресурсах домінують українськомовні, оригінальні, одноосібні авторські колонки середнього обсягу, політичної тематики, публіцистичного чи змішаного стилю. За жанровою формою переважають проблемні статті, есе, публіцистичні роздуми, коментарі та спогади.

4. На підставі методів контент-аналізу, класифікації та порівняння виявлено, що колумністика у виданнях «Українська правда» та «Український тиждень» має багато спільних і відмінних особливостей, серед яких:

- домінування української мови викладу. Російськомовні колонки в тижневику функціонують зрідка, а в інтернет-виданні охоплюють майже третину колумністського контенту;
- різноматичність колонок властива обом медіаресурсам, проте в «Тижні» зафіксовано менше тематичних моделей, ніж в «Українській правді». Крім того, колумністика онлайн-видання є монотематичною, а часопису – політематичною;
- превалювання колонок-оригіналів над колонками-передруками;
- несталий обсяг колумністських матеріалів, який становить від 170 до 4000 слів. Лише в друкованій версії «Тижня» його межі дорівнюють одній шпальті (500–900 лексем). Мідіколонки представлені в медіаресурсах найчастіше;
- візуалізація контенту (окрім світлини колумніста, у текстах часто фігурують фотографії, інфографіка, скріншоти документів, карти, відео тощо). Колумністика «Української правди» містить більше мультимедійних елементів;
- різностильова форма. Найчастіше побутують тексти публіцистичного або змішаного стилю (стильові модифікації), найрідше – ділові та конфесійні;
- жанрова форма колонок модифікована, позаяк інтегрує ознаки різних жанрів журналістики (коментарю, огляду, статті), науки (наукової рецензії, доповіді), літератури (казки, вірша), літературно-критичної прози (апології), публічного виступу (промови та лекції), церковної риторики (проповіді) і мовленнєвих жанрів (розповіді й привітання). Окрім журналістських способів осягнення описуваних фактів чи явищ сьогодення, колумністи часто вдаються до

літературних прийомів репрезентації дійсності чи застосовують наукові методи дослідження минулого й сучасності. Жанрова форма колонок «Української правди» варіює за рубриками, адже в «Європейській правді» домінують колонки-статті, в «Історичній правді» превалюють колонки-нариси та колонки-спогади, а на сайті «Українська правда. Життя» переважно актуалізовані колонки-мемуари та колонки-листи. Власне мемуарно-біографічні й епістолярно-публіцистичні жанри переважають у колумністиці «Української правди», натомість колонки «Українського тижня» зазвичай мають форму есе, огляду, статті чи коментарю.

5. Виявлено й проаналізовано формально-змістові домінанти колумністики Любомира Гузара, Юрія Макарова, Майкла Щура та Ганни Маляр.

Авторські колонки Любомира Гузара переважно інтегрують ознаки публіцистичного й конфесійного стилів, жанрові властивості публіцистичного роздуму та церковної проповіді, проблеми суспільно-політичного, релігійного й морально-етичного дискурсу. Колумністика релігійного діяча містить такі атрибути, як: часті повтори на лексичному та змістовому рівнях, активне використання конфесійних лексем, богословських термінів, церковнослов'янizmів, діалектизмів, архаїзмів, метафоризація понять, сентенційність і прецедентність висловлювань, культивування морально-етичних імперативів, біблійних інтертекстем, доброзичлива тональність, різний обсяг, асоціативна композиція, експресивність, динамічність, діалогізованість і читабельність наративу.

Колумністиці Ганни Маляр властиві чіткість, точність й однозначність висловлювань, синтаксичне різноманіття (поєднання складних офіційних формулювань із простими фразами), словосполучення з офіційно-ділового стилю (канцеляризми, штампи, аббревіатури, скорочені означення, віддієслівні іменники), правові терміни, кримінальна та мілітарна лексика. Домінантами цих авторських колонок є юридична спрямованість, аналітично-синтетична композиція, різний обсяг, законодавча аргументація, симбіоз фактологічної інформації з експресивними конструкціями художньо-публіцистичного чи розмовного стилю.

Для колумністики Майкла Щура характерними є військово-побутова спрямованість, полемічна й гумористична тональність, розмовний стиль, розповідна композиція, персоналізація та діалогізація викладу, різний обсяг і синкретична форма. Окрім вказаних ознак, матеріалам колумніста притаманні прості та неповні речення, часті повтори, стилістично знижена лексика, зокрема просторічні слова, діалектизми, сленг, вульгаризми, авторські новотвори, росіянізми, а також динамічні конструкції на кшталт просторово-часової градації. Іноді журналіст графічно виділяє деякі текстові фрагменти з метою розставити потрібні акценти та залучити увагу читачів.

Колумністика Юрія Макарова вирізняється кордоцентричним і раціональним осмисленням фактологічної інформації, збалансованим поєднанням логічної та емотивної аргументації, політичною спрямованістю, середнім обсягом, довільною композицією, іронічною й полемічною тональністю, яскравою образністю, влучними афоризмами, діалогізацією та експресивізацією мовної структури тексту, інтертекстуальними вкрапленнями, деталізацією, емпатичним і відвертим стилем оповіді. Колонкам публіциста також притаманні динамічні синтаксичні конструкції

(ритмічне чергування складних і простих речень), різностильова лексика (домінування суспільно-політичної термінології), використання різних риторичних прийомів і фігур, застосування крапок та інших експресивних інтенсифікаторів уваги й засобів суб'єктивації контенту.

6. Суб'єктивність колумністики подано як особистісно зорієнтовану модель відтворення дійсності, емоційно-емпатичне й експресивно-оцінне висловлення авторських суджень, позиції та поглядів. Авторська суб'єктивність актуалізується на різних рівнях тексту: змістовому (монофонічна позиція колумніста), лексико-фразеологічному (метафори, епітети, перифрази, афоризми, фразеологізми, сленг), синтаксичному (парцеляція, інверсія, вставні та вставлені конструкції), стилістичному (анафора, епіфора, градація, антитеза, ампліфікація), морфологічному (особові дієслова й займенник «я»), словотвірному (демінутиви) та графічному (шрифти й символи). Суб'єктивні стратегії автора експлікують різні текстові компоненти, зокрема персоналізований добір фактологічної та вербальної інформації. Вербалізатори суб'єктивізму визначено як закодоване в мовну структуру колумністського тексту експліцитне вираження авторського світобачення та світовідчуття, лінгвальних і естетичних смаків, персональних думок, суджень та оцінного ставлення до предмета висловлювання.

7. Діалогізація колумністики – це заздалегідь визначена комунікативна поведінка, стратегія, тактика та манера викладу колумніста для досягнення комунікативної інтенції автора й задоволення комунікативних очікувань читача. Комунікативна спрямованість монологічного тексту передбачає імітацію діалогу, активізацію уваги читачів і залучення в текст іншого «я». З метою реалізації комунікативної взаємодії колумністи оперують різними прийомами, зокрема: апеляції, ідентифікації, спонукання, акцентування, внутрішньої діалогізації та інтертекстуальності. Серед засобів діалогізації тексту автори часто використовують комунікативні регулятиви: безпосередні звернення до читача, інтертекстеми, блок «запитання – відповідь», імперативні й спонукальні конструкції, що є потужним активізатором уваги реципієнтів, генератором домислів та асоціацій.

8. Осмисливши специфіку функціонування української колумністики в сучасному соціокомунікативному дискурсі, виявлено тенденцію до синтезу інформації соціального та персонального значення, оскільки колумністи висвітлюють злободенні події крізь призму авторського «я». Крім того, складна суспільно-політична ситуація в країні (Євромайдан, Революція Гідності, російсько-українська війна тощо) змістила тематично-змістові акценти колонок у площину національного самоствердження. Не менш помітною є тенденція до змішування різних жанрово-стильових форм тексту, комбінації декількох знакових систем та оперування кількома прийомами водночас. Ще однією рисою є симбіоз різних методів об'єктивації та суб'єктивної інтерпретації фактів у колонці, тяжіння до нестандартного способу репрезентації авторських поглядів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації, що висвітлюють

основні наукові результати дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Гурч Л. А.* Феномен сучасної колумністики: дефінітивний підхід. *Теле- та радіожурналістика*. 2014. Вип. 13. С. 56–63.
2. Гурч Л. А. Критерії ідентифікації авторської колонки в українському медіапросторі. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2014. № 1–2 (17–18). С. 60–64.
3. Гурч Л. А. Професія колумніста в українських ЗМК. *Комунікаційні технології*. 2014. Т. 3. С. 202–207.
4. Гурч Л. А. Діалогізація авторської колонки як модель взаємодії з читачами. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*. 2014. Вип. 39. Ч. 2. С. 619–627.
5. Гурч Л. А. Формально-змістові домінанти колумністики Юрія Макарова. *Медіапростір* : зб. наук. ст. із соц. комунікацій. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. Вип. 7. С. 62–68.
6. Бурич (Гурч) Л. А. Сенсоризми як репрезентанти авторської світомоделі. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*. 2018. Вип. 43. С. 218–226.
7. Бурич Л. А. Жанрова модифікація інтернет-колумністики (за колонками онлайн-видання «Українська правда»). *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*. 2018. Вип. 44. С. 66–74.
8. Бурич Л. А. Авторські колонки часопису «Український тиждень»: тематично-типологічні аспекти. *Діалог: медіа-студії*. 2018. № 24. С. 142–168.
9. Бурич Л. А. Колумністика Любомира Гузара: комунікативно-прецедентний потенціал. *Теле- та радіожурналістика*. 2019. Вип. 18. С. 108–116.
10. Бурич Л. А. Формально-змістові модифікації авторських колонок (за колумністикою часопису «Український тиждень»). *Молодий вчений*. 2018. № 9. С. 184–190.

Статті в зарубіжних фахових виданнях

11. Гурч Л. А. Вербалізація суб'єктивізму в колумністиці Юрія Макарова. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2014. Vol. II (4). Is. 23. P. 101–104.
12. Бурич Л. А. Політична колумністика Юрія Макарова як адекват суспільно-політичних реалій. *The scientific method*. 2018. № 18. Vol. 2. S. 19–23.

Публікації, що додатково відображають наукові результати дисертації

та засвідчують обов'язкову апробацію матеріалів дисертації

Матеріали конференцій

13. Гурч Л. А. Експресивні активізатори в авторській колонці Юрія Макарова. *Формалізація наукового пошуку: позитивні та негативні сторони* : зб. наук. публ. за матер. міжнар. конф. (м. Київ, 27 вересня 2014 р.). Київ : Центр наукових публікацій, 2014. С. 113–116.

* Прізвище Гурч змінено на Бурич на підставі Свідоцтва про шлюб серія І-СГ № 252045 від 25.08.2015.

14. Гурч Л. А. Суб'єктивізм як базовий атрибут колумністики. *Прогностическая функция науки как основа стратегического планирования* : сб. со статьями за матер. междунар. конф. (г. Донецк, 19 июля 2014 р.). Донецк : Науч.-инф. центр «Знание», 2014. С. 114–117.

15. Гурч Л. А. Моделі репрезентації авторського суб'єктивізму в колумністиці Юрія Макарова. *Формування обивательського мислення: значення науки* : зб. наук. публ. за матер. міжнар. конф. (м. Київ, 31 липня 2014 р.). Київ : Центр наукових публікацій, 2014. С. 121–124.

16. Гурч Л. А. Комунікативні параметри колумністики. *II Літні наукові читання* : зб. наук. публ. за матер. міжнар. конф. (м. Київ, 30 серпня 2014 р.). Київ : Центр наукових публікацій, 2014. С. 121–124.

17. Гурч Л. А. Засоби та прийоми діалогізації колумністичних текстів. *Плюрализм и взаимотерпимость как условия эффективного научного поиска* : сб. со статьями за матер. междунар. конф. (г. Донецк, 18 октября 2014 р.). Донецк : Науч.-инф. центр «Знание», 2014. С. 79–82.

18. Бурич Л. А. Метажанрові особливості колумністики в постмодерному соціокультурному дискурсі. *Сучасні орієнтири української журналістики: від теорії до практики* : зб. наук. публ. за матер. звітної наук. конф. за 2017 рік (м. Львів, 2017 р.). Львів : Простір-М, 2018. С. 134–136.

19. Бурич Л. А. Медіакритична колумністика Юрія Макарова: проблемно-змістові акценти. *Велес. Серія: Соціальні комунікації* : зб. наук. публ. за матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. «Розвиток науки у вік інформаційних технологій» (м. Київ, 29 вересня 2018 р.). Київ : Центр наукових публікацій, 2018. С. 48–55.

20. Бурич Л. А. Синкретичність колумністики (за колонками Юрія Макарова, Любомира Гузара та Ганни Маляр). *Традиційні і нові медіа: від історії до сучасності* : зб. наук. публ. за матер. звітної наук. конф. за 2019 рік (м. Львів, 2019 р.). Львів : Простір-М, 2020. С. 51–52.

АНОТАЦІЯ

Бурич Л. А. Сучасна українська колумністика: типологічні та формально-змістові моделі. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій за спеціальністю 27.00.04 – теорія та історія журналістики. – Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2021.

У дисертації систематизовано методологічні підходи до вивчення феномену колумністики, охарактеризовано критерії ідентифікації авторської колонки в друкованих і мережевих виданнях, осмислено роль колумніста в конструюванні авторської картини світу, інтерпретовано поняття «колонка», «колумністика» та «колумніст», розглянуто наявні типології колонок в українських і зарубіжних працях та на основі 20 медіаресурсів представлено типологічну парадигму сучасної української колумністики.

За колонками Любомира Гузара, Юрія Макарова, Ганни Маляр та Майкла Щура виокремлено й проаналізовано такі формально-змістові моделі колумністики: синкретична форма, гнучка композиція, різний обсяг, суб'єктивність, діалогізація,

інтертекстуальність, автобіографічно-мемуарні вкраплення, полемічна тональність, аргументованість, деталізація, афористичність, образність, експресивність і відвертість нарації. Акцентовано на суб'єктивності та діалогізації як базових атрибутах колумністики. Розглянуто різнорівневі вербалізатори суб'єктивності, зокрема схарактеризовано сенсоризми як репрезентанти авторської світомоделі.

Ключові слова: авторська колонка, колумністика, колумніст, жанр, класифікація, суб'єктивність, діалогізація, сенсоризми.

АННОТАЦІЯ

Бурич Л. А. Современная украинская колумнистика: типологические и формально-содержательные модели. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по социальным коммуникациям по специальности 27.00.04 – теория и история журналистики. – Классический приватный университет, Запорожье, 2021.

В диссертации систематизированы методологические подходы к изучению феномена колумнистики, охарактеризованы критерии идентификации авторской колонки в печатных и сетевых изданиях, осмыслена роль колумниста в конструировании авторской картины мира, интерпретированы понятия «колонка», «колумнистика» и «колумнист», рассмотрены имеющиеся типологии колонок в украинских и зарубежных научных работах и на основе 20 медиаресурсов представлена типологическая парадигма современной украинской колумнистики.

В колонках Любомира Гузара, Юрия Макарова, Анны Маляр и Майкла Щура выделены и проанализированы такие формально-содержательные модели колумнистики: синкретическая форма, гибкая композиция, разный объем, субъективность, диалогизация, интертекстуальность, автобиографические мемуарные вкрапления, полемическая тональность, аргументированность, деталізація, афористичність, образність, експресивність і відкритість нарації. Акцентовано на суб'єктивності і діалогізації як базових атрибутах колумністики. Розглянуто вербалізатори суб'єктивності, в частині охарактеризовано сенсоризми як репрезентанти авторського мирозданія.

Ключевые слова: авторская колонка, колумнистика, колумнист, жанр, классификация, субъективность, диалогизация, сенсоризмы.

SUMMARY

Burych L. Modern Ukrainian Column Writing: Typological and Formal and Content Model. – Qualification scholarly work as a manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Social Communication by speciality 27.00.04 – Theory and History of Journalism. – Classic Private University, Zaporizhzhia, 2021.

The thesis systematizes methodological approaches to the research of the column writing phenomenon, characterizes the criteria of author's column identification in the printed and online publications, reflects on the role of columnist in the construction of the author's picture of the world, interpretes the notion of a «column», «author's column»,

«column writing» and «columnist», studies existing column typologies in the Ukrainian and foreign works and on the basis of 20 media resources presents typological paradigm of modern Ukrainian column writing.

It is identified that column writing in the media under analysis is characterized by the following attributes: different way of functioning (newspaper, magazine, TV, radio and social media column writing), different delivery format (text column writing, audio column writing, video column writing, multiformat / creolized column writing), several languages of delivery (mainly Ukrainian, often Russian and rarely English), flexible size (medium column size prevails), arbitrary and well-organized structure, style syncretism (combined styles dominates, but with obvious prevalence of opinion features), genre diffusion (presence of elements of different genres), thematic diversity and niche direction, personal and collective authorship, original and republished version, visualized and multimedia content (apart from the author's photo, there are various photos, infographics, document screenshots, video, etc.).

The research substantiates that column writing presented in the Ukrainian mass media integrates genre and style features of various journalist texts (essay, commentary, article), scientific material (review, abstract), literary works (fairy tale, poem, story), public speeches (lecture, speech), official and business texts (autobiography, report), religious (sermon) and conversational genres (talk, conversation, congratulation).

On the basis of the columns by Yuriy Makarov, Liubomyr Huzar, Hanna Maliar and Michael Shchur, provides the following formal and content models of column writing: subjectivity, syncretic genre and style form, flexible size, arbitrary structure, dialogization and detalization of the presentation, intertextual elements, expressiveness and artistic nature of the phrases, quotations, lay out of the arguments, autobiography and memoirs insertions, sincere tone of the presentation, polemic tone, etc. The emphasis is put on subjectivity and dialogization as the key column models, testifying to its bivectoral direction: personal orientation (manifestation of the author's view) and communicative direction (establishing interaction with the reader). Author's subjectivity is studied on different levels of the column text: morphological, stylistic, lexical and phraseological, syntactic, word building and content-related.

The study explains the importance of sensorial (feeling-related) lexis in the process of reality understanding, comprehending and conceptualization, as sensorisms represent the author's picture of the world, render feelings, impressions and associations of the columnists. The columnists have been classified as to the sensorial type of understanding the world; according to this classification columnists Liubomyr Huzar and Yuriy Makarov tend to visual perception, Michael Shchur – to the audial way of world perception, while Hanna Maliar – to the tactical perception and feeling of objects and phenomena of the reality.

The interrelations of column content and social and political changes in the country is established, as Maidan and revolution topics have been covered in media resources since 2013, military topic – since 2014, and pandemic COVID-19 topic – since 2020.

Key words: author's column, column writing, column author, columnist, genre, column writing classification, subjectivism, dialogization, sensorisms.

БУРИЧ ЛЕСЯ АДАМІВНА

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА КОЛУМНІСТИКА:
ТИПОЛОГІЧНІ ТА ФОРМАЛЬНО-ЗМІСТОВІ МОДЕЛІ**

27.00.04 – теорія та історія журналістики

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук із соціальних комунікацій

Підписано до друку 26.03.2021

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Друк ризографний. Гарнітура Times.
Умовн.-друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9. Тираж 150 пр. Зам. № 20-2021АБ.

Видавець та виготовлювач
Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70 б

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК, № 3321 від 25.11.2008